

GENDEROVÉ NEROVNOSTI V ODMĚŇOVÁNÍ: PROBLÉM NÁS VŠECH

Alena Křížková
Marta Vohlídalová
Romana Marková Volejníčková

Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Situace v ČR

- Rozdíl v průměrné mzdě mužů a žen v ČR je 22 %
- Domácnosti v průměru přicházejí o **80 976,-** Kč ročně.
- Domácnosti vysokoškoláků dokonce o **180 000,-** Kč ročně.

Přitom v ČR:

- ✓ Vhodná antidiskriminační legislativa
- ✓ Ženy v ČR mají vyšší vzdělání než muži (v populaci celkově, absolventky výrazně převažují nad absolventy VŠ)

GPG je komplexní problém a jeho řešení vyžaduje spolupráci všech sociálních partnerů.

Proč řešit nerovné odměňování mužů a žen?

- Ohrožení chudobou jednotlivců, domácností včetně dětí
- Nízké důchody žen (rozdíl 18 %)
- Genderové stereotypy a nerovnosti v domácnosti a jejich konzervace a reprodukce
- Násilí v partnerských vztazích
- Negativní důsledky pro ekonomiku

Cíle výzkumu

- Genderové nerovnosti v odměňování (GPG) z perspektivy různých aktérů a akterek
 - veřejnost → **výzkum veřejného mínění (N=1032)**
 - státní orgány, experti a „policy makers“ (tvůrci politik, experti, Státní úřad inspekce práce, Úřad práce, odborové organizace a svazy, zaměstnavatelské organizace, neziskový sektor, Kancelář veřejné ochránkyně práv) → **expertní rozhovory (31)**
 - zkušenosti se mzdovým znevýhodněním v různých oblastech → **hloubkové rozhovory (42)** se zaměstnanci na různých pozicích a v oblastech (veřejná správa, soukromý sektor, školství (VŠ+SŠ))
- Analýza udržování a reprodukce nerovností v odměňování na různých úrovních
- Doporučení pro řešení

Projekt: Jak na nerovné odměňování (Nesehnutí, Otevřená společnost, **SOÚ AV ČR**) (OPZ)

Česká veřejnost a GPG

- „GPG je vážným problémem.“ – 69 % celkem, 80 % žen, 56 % mužů
- Kdo se nejčastěji setkává se mzdovým znevýhodněním?
 - **ženy** 44 % (genderové důvody), muži 30 % (věk národnost, etnická příslušnost, vzdělání)
 - **lidé s nízkým vzděláním** (muži: 44 % ZŠ, 37 % SOU, 26 % SŠ s mat., 11 % VŠ/VOŠ; ženy: 53 % ZŠ, 49 % SOU, 39-40 % SŠ s mat. a VŠ/VOŠ)
 - **lidé v regionech s vysokou nezaměstnaností nad 6 %** (45 % mužů, 56 % žen)

Česká veřejnost a GPG

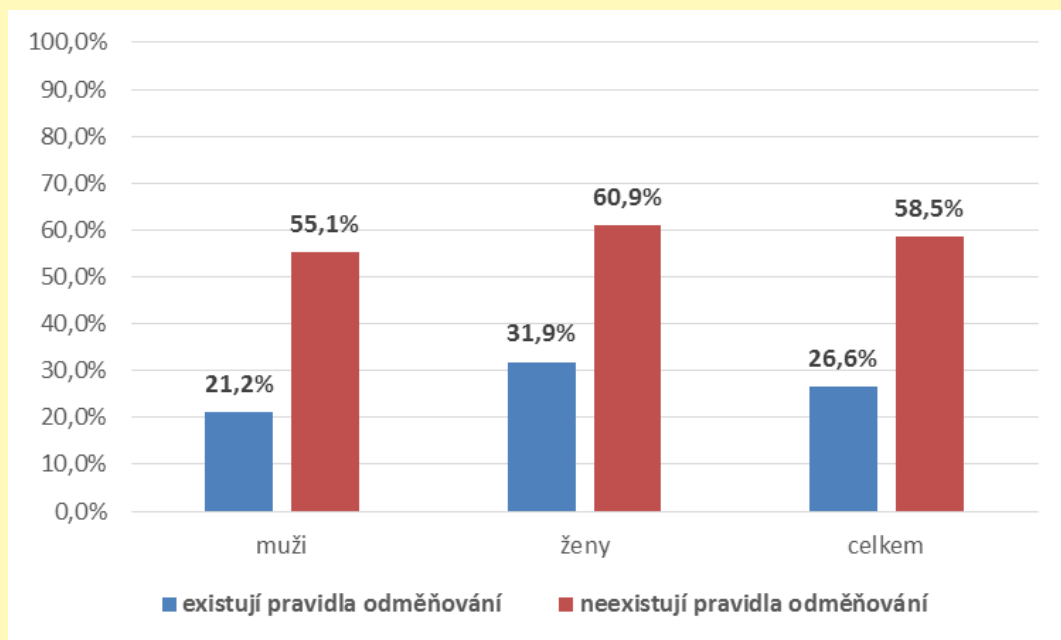
Je odměňování na pracovišti férové a nediskriminuje ženy?

Odpověď na otázku „Domníváte se, že ženy jsou ve Vaší organizaci za stejnou práci na stejné pozici odměňovány...“

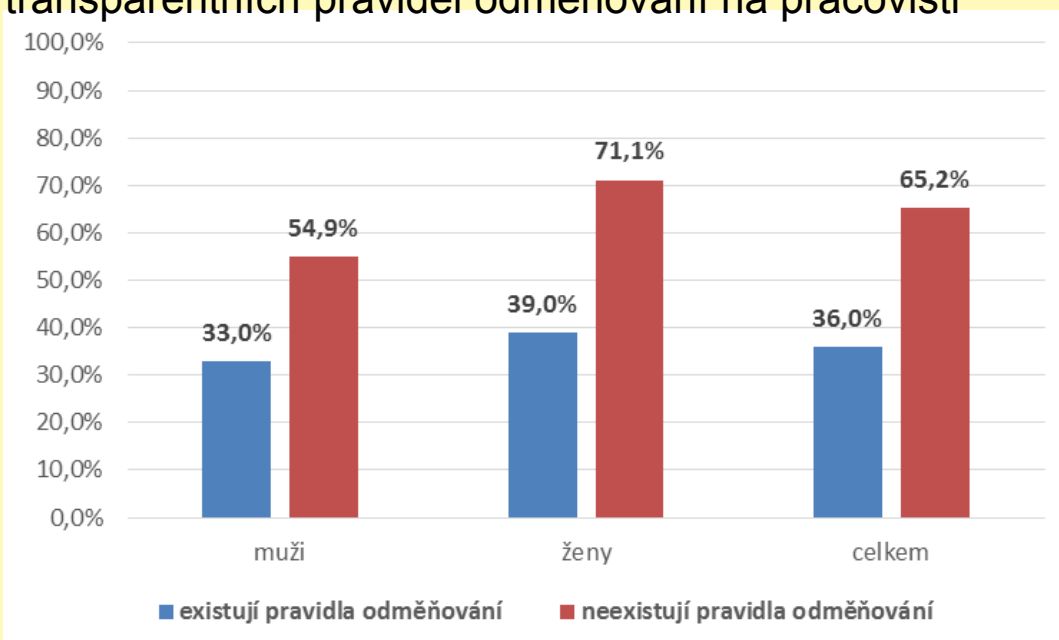
	muži	ženy
více než muži	1,8 %	1,3 %
stejně jako muži	37,5 %	32,3 %
méně než muži	26,1 %	40,6 %
neví	34,6 %	25,9 %

Transparentnost a zkušenosti se mzdovým znevýhodněním

Podíl mzdově znevýhodněných vs. existence transparentních pravidel odměňování na pracovišti

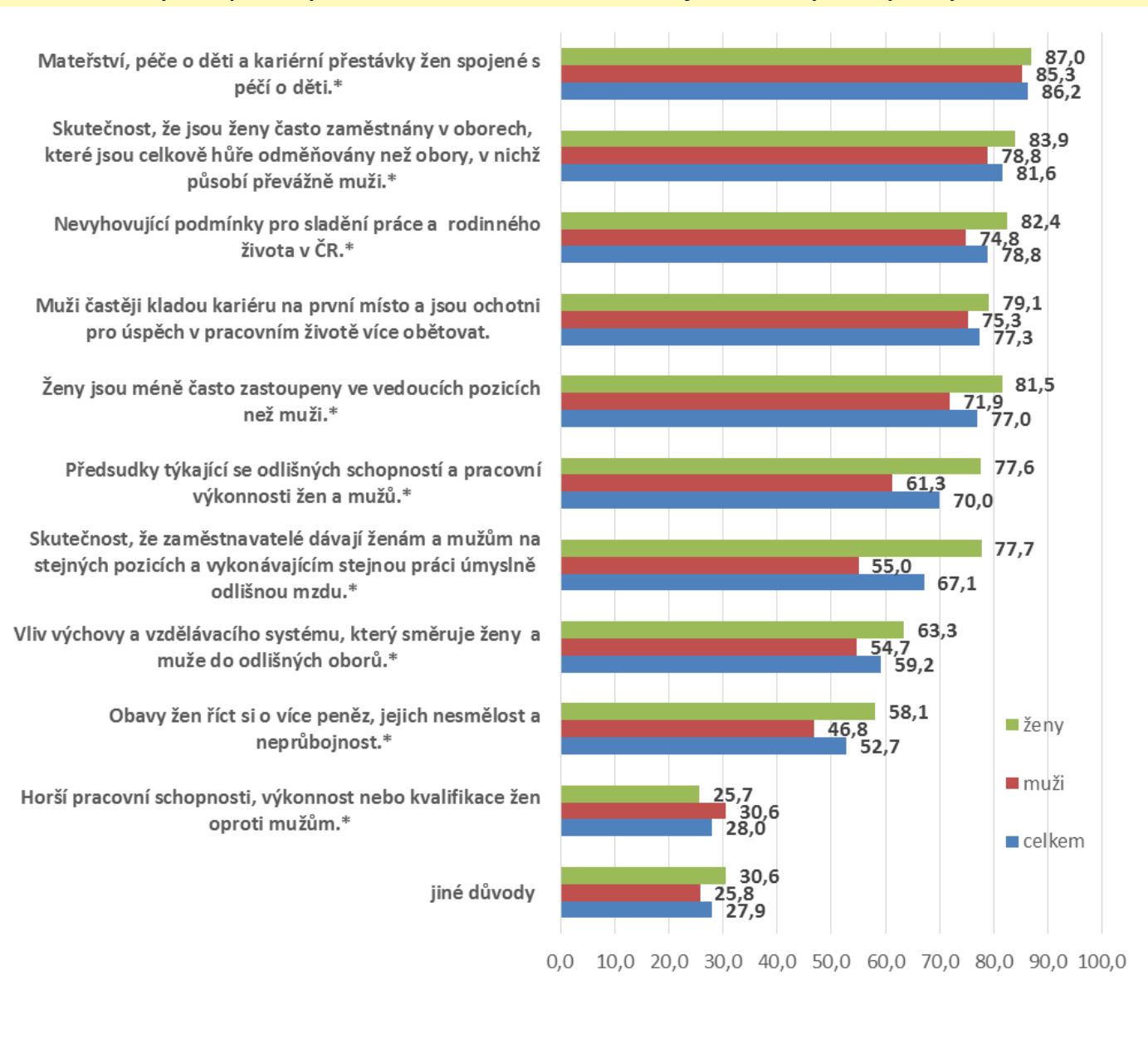
Podíl lidí, kteří uvedli, že na jejich pracovišti jsou **ženy finančně ohodnoceny hůře než muži** vs. existence transparentních pravidel odměňování na pracovišti

Česká veřejnost a GPG

- Jaké jsou příčiny GPG podle české veřejnosti?
 - mateřství
 - nevhodné podmínky WLB
 - koncentrace žen v hůře placených profesích
- Ženy: problémy strukturální povahy (diskriminace, genderové stereotypy, dělba rolí v rodině, WLB)

Názory na příčiny GPG v ČR v % souhlasů s jednotlivými výroky

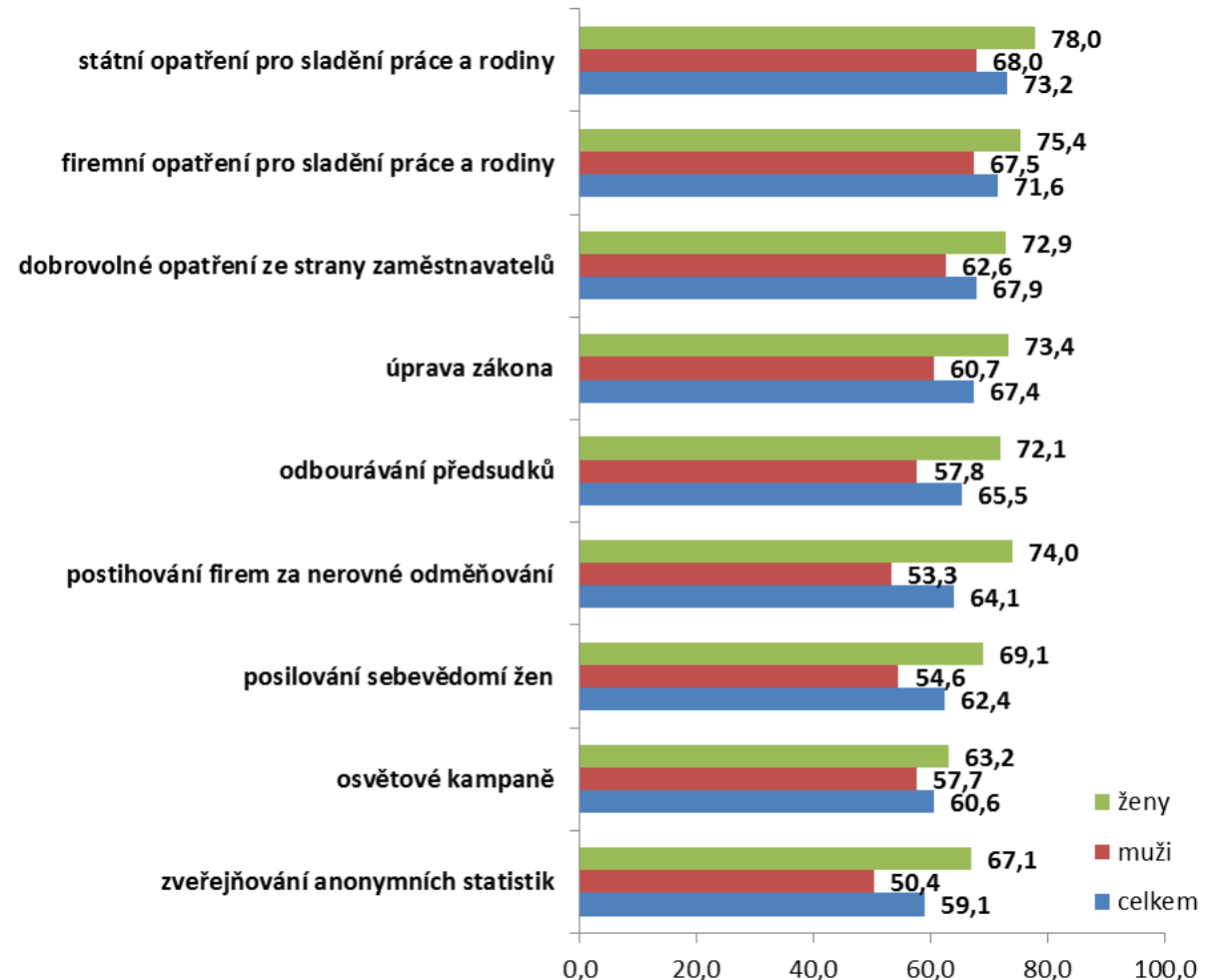
Česká veřejnost a GPG

S jakými opatřeními na eliminaci GPG by lidé souhlasili?

Vysoká podpora

- opatření WLB na státní i firemní úrovni
- právní úprava
- důsledná kontrola zaměstnavatelů a jejich postihy v případě porušení pravidel rovného odměňování

v % souhlasných odpovědí

Hlavní mechanismy reprodukce GPG: zjištění z expertních rozhovorů a kvalitativních sond v kostce

- **(Ne)vymáhání Antidiskriminačního zákona a nevyužívání existující legislativy**
 - neznalost a nedostupnost nástrojů, nedůvěra v soudy
- **(Ne)transparence systémů odměňování**
 - výše mzdy jako tabu, nezákonné doložky o mlčenlivosti, individualizace vyjednávání o mzdě a přenášení zodpovědnosti na zaměstnance (nereflektování mocenské dimenze vztahů)
 - včetně státní správy (!) – odměny, rozdělování do platových tříd
- **Kultura genderové nerovnosti a podhodnocení ženské práce**
 - genderové stereotypy, argument mužského živitelství (často školství, státní správa)
 - mateřství jako přitěžující skutečnost při vyjednávání o mzdě (reflexe samotnými zaměstnankyněmi)
- **Diskriminace na trhu práce a genderová segregace**
 - intersekce mezi genderem, vzděláním a etnicitou

Doporučení aneb co může dělat stát

- Stanovit rovnost v odměňování jako **politické téma a prioritu státu**
- **Vzdělávat společnost a zaměstnavatele** (metodiky, nástroje)
- **Vzdělávat kontrolní složky státu** a poskytovat jim metodiky a nástroje
- **Podpořit zaměstnavatele v dodržování antidiskriminační legislativy** (+ její důsledné vymáhání ze strany kontrolních složek)
- **Eliminovat dopady rodičovství na mzdy žen** (Efektivní rodinná politika)
- Vytvořit **transparentnější pravidla odměňování ve státní správě a jít tak příkladem soukromé sféry** → posilovat transparenci v odměňování+ vysvětlovat o co jde.
- **Otevřít debatu o transparentním odměňování**, jeho formách a výhodách a učinit z něj společenské či politické téma.

Doporučení pro soukromou sféru

- Uvádět mzdu nebo mzdové rozmezí do náborových inzerátů.
- Za pomoci podpůrných nástrojů zjistit, zda odměňují stejně za stejnou práci a za práci stejné hodnoty.
- Pravidelně vydávat anonymní statistiky obsahující mzdy i odměny za jednotlivé pozice rozdělené dle pohlaví, které budou dostupné všem zaměstnaným.
- Zpřehlednit a zprůhlednit systémy odměňování jednotlivých pozic a systémy přidělování odměn, které budou stát na jasně daných pravidlech přístupných všem zaměstnaným.
- Podpořit odbory a členství zaměstnanců a zaměstnankyň v nich, umožnit kolektivní vyjednávání a vznik kolektivních smluv na pracovišti.

Konference

Rovné odměňování: věc nás všech

- 11.10. 2018 v Brně
- Pořádají:
NESEHNUTÍ, Sociologický ústav AV ČR,
Otevřená společnost, Úřad vlády ČR a
Kancelář veřejné ochránkyně práv
- Program a registrace na
<https://budmefer.cz/konference/>

Rovné odměňování:
věc nás všech

Konference o rovném odměňování žen a mužů.

11. října 2018
Kancelář veřejné ochránkyně práv
Údolní 39, Brno

Na co se můžete těšit?

- Užitečné tipy pro zaměstnavatele a zaměstnavatelky
- Výsledky nejnovějších výzkumů
- Inspirativní příběhy z České republiky i zahraničí
- Právo a rovné odměňování

Pořádají NESEHNUTÍ, Otevřená společnost, o.p.s. a Sociologický ústav Akademie věd ČR ve spolupráci s Úřadem vlády ČR a pod záštitou Veřejné ochránkyně práv

Více informací a registrace na budmefer.cz/konference

Konference se uskuteční v rámci projektů „Implementace Vládní strategie pro rovnost žen a mužů v České republice na léta 2014-2020 a související aktivity“ a „Jak na rovnost v odměňování“ financovaných z Operačního programu Zaměstnanost.

Logo of the European Union, Logo of the Czech Government, Logo of the Ombudsman, Logo of SOU, Logo of Otevřená společnost, Logo of Gender Studies.